

2017-01-16

Dnr 2016:2135

## Rapport från utredningstjänsten

### YDEROMRÅDER

- 1. Hvordan har man i Norge og Sverige løst opgaven med at sørge for personlig pleje, hjælp og omsorg til borgere, som har behov for det, og som bor i små samfund i yderområder og på små øer?*
- 2. Har man i Norge eller Sverige særlige incitament, som understøtter løsningen af denne type opgave? Herunder særlige samarbejder mellem forskellige aktører?*
- 3. Hvad er den relevante lovgivning i Norge og Sverige?*
- 4. Hvem (hvilken myndighed) har ansvaret for opgaven i Norge og Sverige?*
- 5. Er det en problemstilling, som man aktuel har drøftet eller behandlet i Norge og Sverige, herunder i Stortinget/Riksdagen? Og hvad var i så fald anledningen til drøftelsen? Og hvad var udfaldet af drøftelsen?*

### **Kommunerna och landstingens ansvar för välfärdstjänster**

I Sverige finns 290 kommuner och 20 landsting/regioner. Kommunen har det yttersta ansvaret för att vuxna, barn och ungdomar som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver. Genom speciallagstiftningen har kommuner och landsting fått ansvar för viktiga samhällsfunktioner som oftast är obligatoriska uppgifter. Kommunerna och landsting kan även fatta beslut om att utföra olika frivilliga uppgifter. Social omsorg (äldre- och handikappsomsorg samt individ- och familjeomsorg) ingår som en del i kommunernas ansvar. Landstingens obligatoriska uppgifter utgörs av hälso- och sjukvård och tandvård för barn och ungdomar upp till 20 års ålder.<sup>1</sup>

### **Det kommunala utjämningsystemet**

Kommunerna och landstinget ansvarar således för en stor del av skattefinansierade välfärdstjänster inom skola, social verksamhet samt hälso- och

<sup>1</sup> Regeringen, <http://www.regeringen.se/artiklar/2015/05/indelning-och-uppgifter-i-kommuner-och-landsting/>

sjukvård. Samtidigt skiljer sig förutsättningarna åt mellan enskilda kommuner och landsting. För att kompensera ekonomiskt för sådana skillnader i förutsättningar som inte går att påverka finns ett system med kommunalekonomiska utjämning<sup>2</sup>. Syftet med kostnadsutjämningen är att utjämna för kostnadsskillnader till följd av faktorer som kommunerna och landstingen inte kan påverka, s.k. strukturella kostnadsskillnader.<sup>3</sup> Den kommunalekonomiska utjämningen ska skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för alla kommuner och landsting i landet att tillhandahålla sina invånare service oberoende av inkomstförhållanden och opåverkbara strukturella kostnader.<sup>4</sup>

### **Parlamentariska landsbygdskommittén**

Tillgång till välfärd i landsbygden har under senare tid bland annat berörts i den parlamentariska landsbygdskommitténs arbete. Kommittén har haft regeringens uppdrag att lämna förslag på en sammanhållen nationell politik för långsiktigt hållbar utveckling i Sveriges landsbygder. I sitt slutbetänkande som presenterades i januari 2017 lämnar kommittén ett antal förslag som syftar till att bidra till en sammanhållen politik för en långsiktigt hållbar utveckling i Sveriges landsbygder.

När det gäller tillgång till välfärd skriver kommittén att den demografiska utvecklingen utgör den största utmaningen för välfärdstjänsterna. När antalet kommunmedlemmar minskar ställs kommunerna inför svårigheter att finansiera sin verksamhet och att rekrytera personal till densamma. Det mål som kommittén har utformat för området *En förbättrad tillgång till service, välfärd och kultur i landsbygderna* är bland annat likvärdig tillgång till vård, skola och omsorg oberoende av bostadsort. En utgångspunkt för kommitténs förslag är att staten måste ta ett större ansvar för landsbygdernas kommersiella service, välfärdstjänster och kulturutbud. Kommittén föreslår också att det kommunala utjämningssystemet anpassas till ändrade demografiska och andra förhållanden. Vidare anser kommittén att samtidigt som det kommunala utjämningssystemet utreds bör regeringen ta initiativ till att göra en översyn av de specialdestinerade statsbidragen med syfte att omvandla vissa av dessa till generella statsbidrag. En sådan åtgärd kan enligt kommittén underlätta för landsbygdskommunerna att

<sup>2</sup> För närvarande pågår en översyn av systemet för kostnadsutjämning där en särskild utredare har regeringens uppdrag att se över systemet. I uppdraget ingår att överväga om större samhällsförändringar som påverkar kostnaderna för kommuner och landsting i tillräcklig grad fångas upp av det nuvarande systemet. Utredaren ska även analysera om det finns möjligheter att förenkla utjämningen. Se vidare i Kommittédirektiv, [Översyn av kostnadsutjämningen för kommuner och landsting](#) (Dir. 2016:91)

<sup>3</sup> Kommittédirektiv, [Översyn av kostnadsutjämningen för kommuner och landsting](#) (Dir. 2016:91)

<sup>4</sup> SCB <http://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Offentlig-ekonomi/Finanser-for-den-kommunala-sektorn/Kommunalekonomisk-utjamning-och-utjamning-av-LSS-kostnader/83244/83251/Behallare-for-Press/Kommunalekonomisk-utjamning-for-kommuner-och-landsting-2005/>

göra lokala prioriteringar och få del av statliga medel som de annars skulle ha svårt att erhålla.<sup>5</sup>

För mer information och en fullständig bild av kommitténs förslag se betänkandet i sin helhet på följande länk, [För Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd](#) (SOU 2017:1)

### **Källor**

Kommittédirektiv, [Översyn av kostnadsutjämnningen för kommuner och landsting](#) (Dir. 2016:91)

SCBs webbplats, <http://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Offentlig-ekonomi/Finanser-for-den-kommunala-sektorn/Kommunalekonomisk-utjamning-och-utjamning-av-LSS-kostnader/83244/83251/Behallare-for-Press/Kommunalekonomisk-utjamning-for-kommuner-och-landsting-2005/>

[För Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd](#) (SOU 2017:1)

Regeringens webbplats, <http://www.regeringen.se/artiklar/2015/05/indelning-och-uppgifter-i-kommuner-och-landsting/>

<sup>5</sup> För Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd (SOU 2017:1)